

**VALSTYBINĖ AUGALININKYSTĖS TARNYBA
PRIE ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS**

**2012 M.
KVIEČIŲ DERLIAUS
KOKYBĖS TYRIMAS**

**Vilnius,
2012**

TURINYS

Įvadas	3
I. Geografinis pasiskirstymas	4
II. Ūkių dydis	6
III. Kviečių veislės	7
IV. Kokybės rodikliai	9
4.1. Hektolitro masė	9
4.2. Glitimo kiekis	9
4.3. Baltymų kiekis	10
4.4. Baltymų ir glitimo kiekių santykis	10
4.5. Kritimo skaičius	11
V. Kviečių klasės	12
VI. Kokybės rodiklių neatitiktys	13
VII. Vidutiniai kokybės rodikliai	14

ĮVADAS

Valstybinė augalininkystės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Tarnyba) treči metai organizavo kasmetinius javų derliaus kokybės tyrimus. Šiais metais pasirinkta tirti žieminius ir vasarinius kviečius. Kviečių kokybės rodiklius nustatė Tarnybos Augalininkystės produktų kokybės tyrimų laboratorija (skyrius).

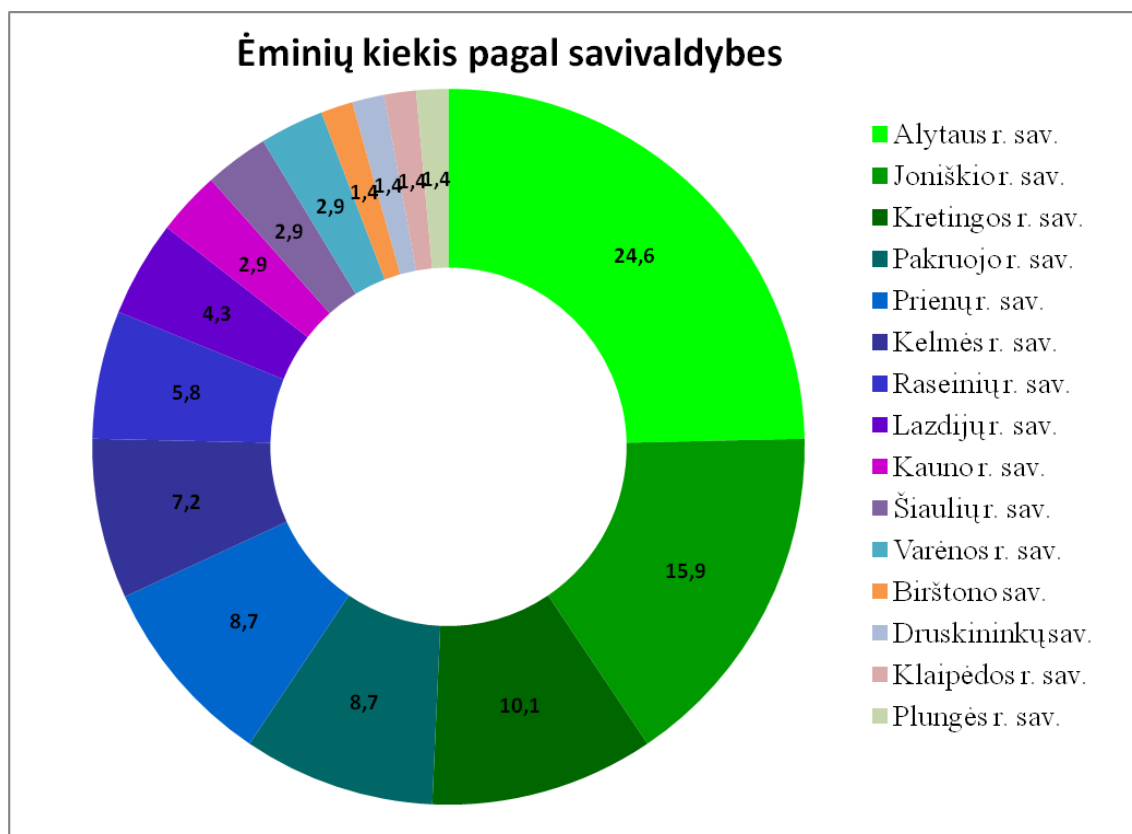
Praėjusi žiema buvo netikėta, nes užtruko ateiti, o atėjusi šalčiu pasižymėjo vos vieną mėnesį. Pasak meteorologų, temperatūra pavasarį, vasarą ir rudenį pranoko įprastą klimato normą ją viršydama, todėl galėjome mėgautis kiek šiltesniais orais nei įprasta. Kritulių kiekis buvo gerokai didesnis negu turėtų būti. Iš tikrųjų buvo drėgni metai, kai kuriose vietose lijo labai smarkiai – nemažai kliuvo Žemaitijai. Meteorologinės sąlygos įtakėjo javų derlingumą. Pagal ūkininkų pateiktus duomenis jų prognozuotas vidutinis kviečių derlingumas – 5,4 t/ha, o vidutinis faktinis – 6,0 t/ha, 2011 m. buvo prognozuota – 4,7 t/ha, o vidutiniškai gauta– 4,2 t/ha, 2010 m. buvo prognozuota – 5,7 t/ha, o vidutiniškai gauta– 4,5 t/ha.

Šiais metais pastebėta, kad ūkininkų ūkiuose užaugintuose kviečiuose yra didesnis fuzariozės pažeistų grūdų kiekis.

Kviečių derliaus kokybės tyrimų ėminiai paimti nuo 2012 m. rugpjūčio 13 d. iki 2012 m. lapkričio 15 d.

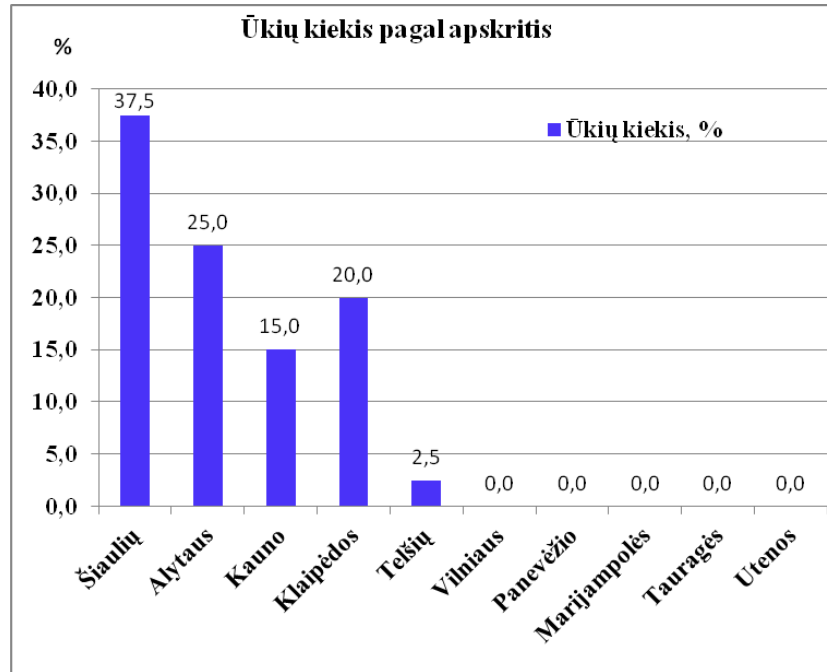
I. GEOGRAFINIS PASISKIRSTYMAS

2012 m. kviečių derliaus kokybės tyrime sutiko nemokamai dalyvauti 40 ūkių atstovai iš 15 savivaldybių (pav. 1).

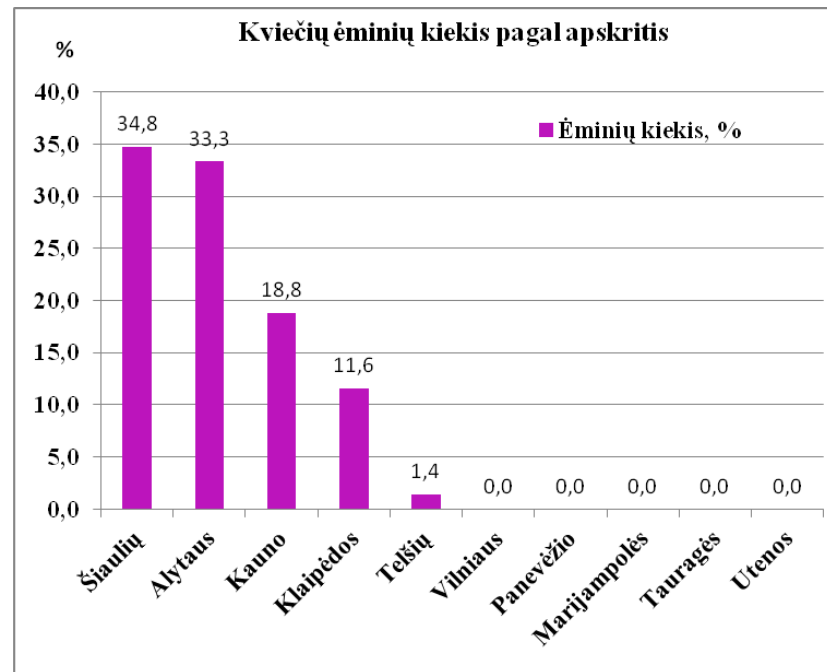

Pav. 1

Aktyviausi Šiaulių, Alytaus, Klaipėdos apskričių ūkininkai (pav. 2), bet daugiausia kviečių ėminių paimta ūkiuose Šiaulių, Alytaus, Kauno apskrityse (pav. 3). Šiose apskrityse paimta daugiau grūdų ėminių, nes buvo atsižvelgta į kiekviename ūkyje auginamas kviečių veisles, kviečių kūlimo datą, kviečių auginimo laukus, kitas javų rūšis ir t.t. Dėl šių priežasčių kai kuriuose ūkiuose paimti keli kviečių ėminiai.

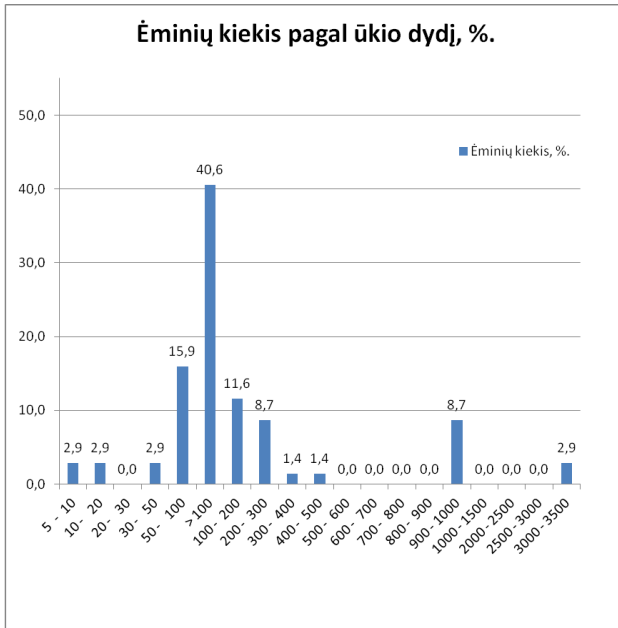
Pav. 2

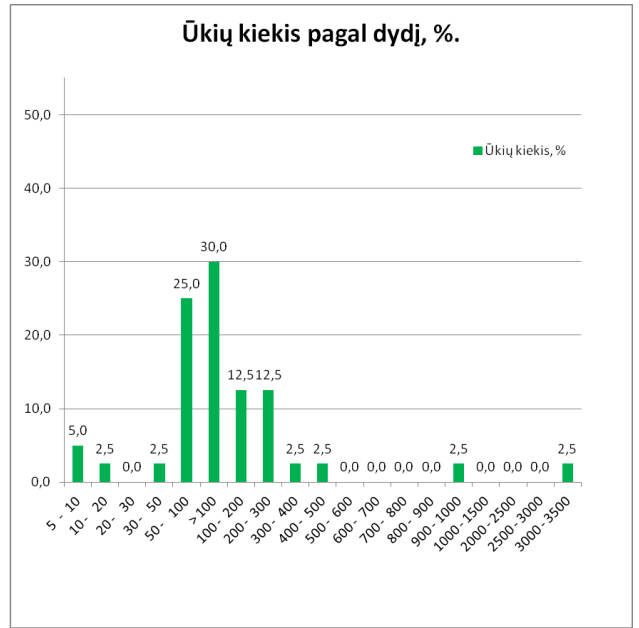
Pav. 3

II. ŪKIŲ DYDIS

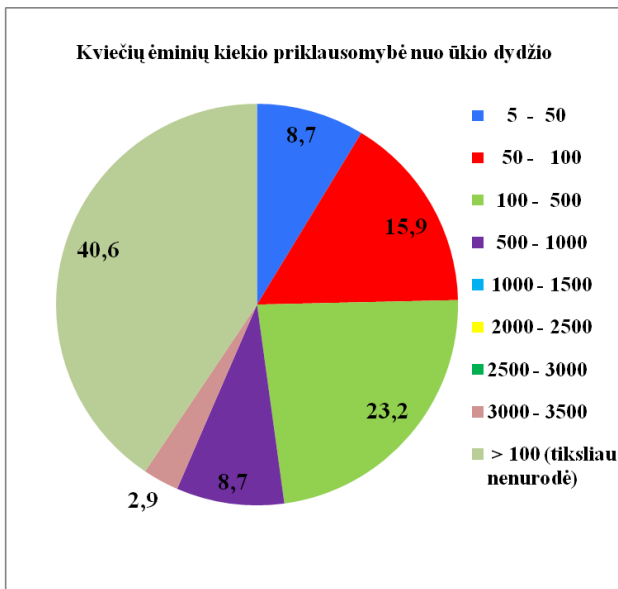
Šiame kviečių derliaus kokybės tyrime net 65,0 % ūkių yra didesni kaip 100 ha (pav. 6, 7) ir iš jų paimta 75,4 % visų kviečių ėminių (pav. 4, 5). Apmaudu, kad net 30,0 % ūkių atstovų nenorėjo atskleisti ūkio dydžio, tik nurodydami, kad jis didesnis kaip 100 ha.

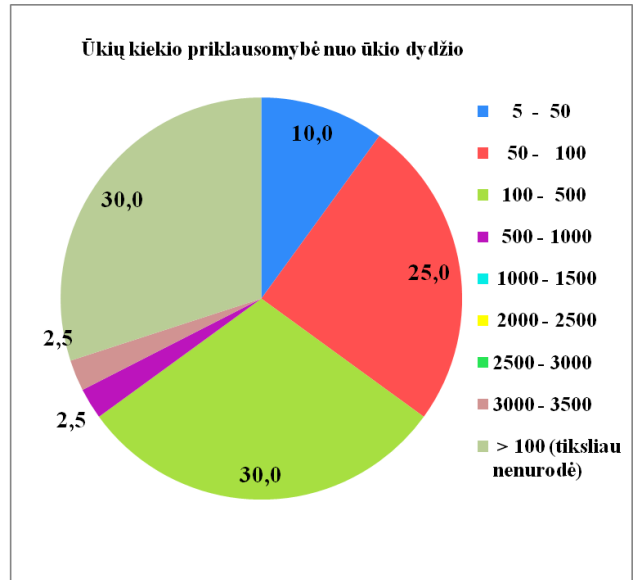
Pav. 4

Pav. 6

Pav. 5

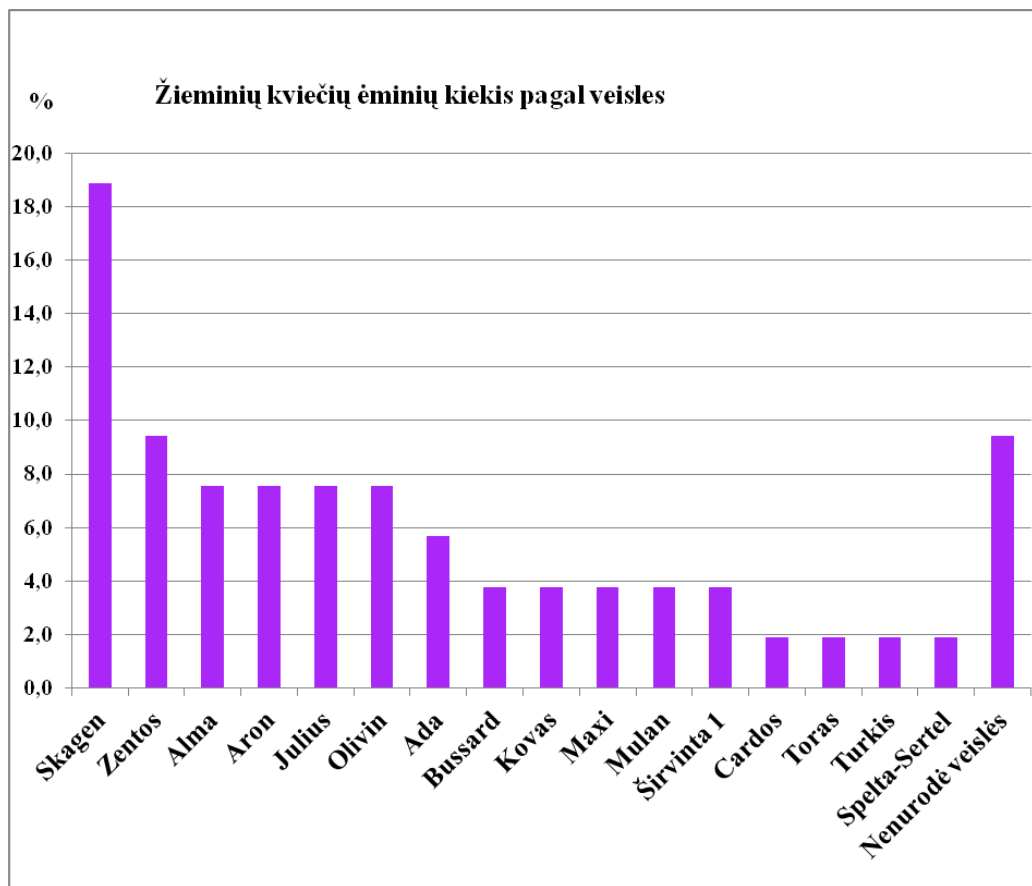

Pav. 7

III. KVIEČIŲ VEISLĖS

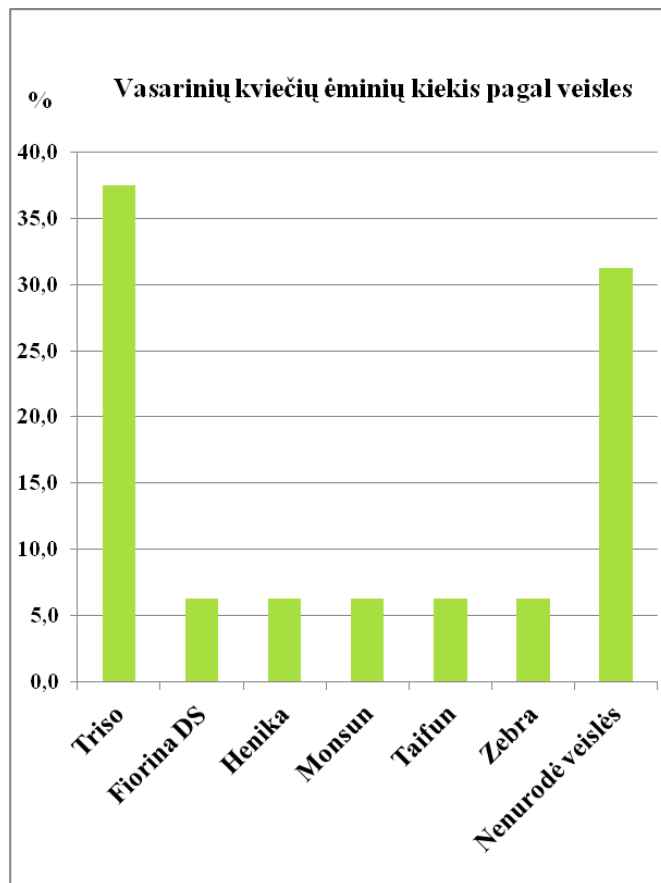
Kviečių derliaus kokybės tyrimų metu buvo tirta, kokios vyrauja žieminių (pav. 8) ir vasarinių kviečių veislės (pav. 9). Žieminių ir vasarinių kviečių veislių mišinių nebuvo tirta.

2012 m. kviečių derliaus kokybės tyrime dalyvaujantys asmenys nurodė, kad 2011-2012 metų sezonu augino 16 žieminių kviečių veislių. Populiariausios žieminių kviečių veislės: „Skagen“ (18,9 %) ir „Zentos“ (9,4 %). Tačiau apklausų metu ūkininkai nenurodė kviečių veislės 9,4 % žieminių kviečių ėminių.

Pav. 8

2012 m. kviečių derliaus kokybės tyrime dalyvaujantys asmenys nurodė 6 augintas vasarinių kviečių veisles. Populiariausios vasarinių kviečių veislė – „Triso“ (37,5 %). Tačiau apklausų metu ūkininkai nenurodė kviečių veislės net 31,3 % vasarinių kviečių ėminių.

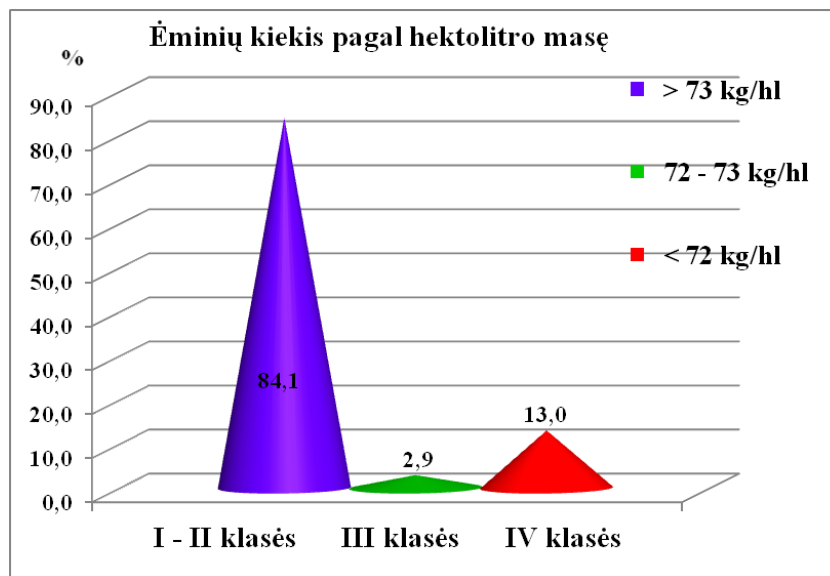
Pav. 9

IV. KOKYBĖS RODIKLIAI

4.1. Hektolitro masė

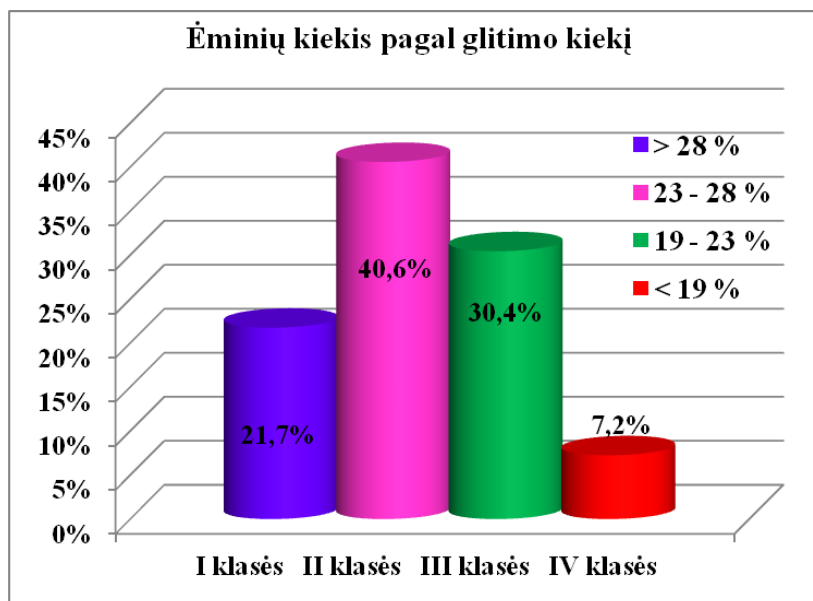
2012 m. ūkininkai ne itin jaudinosi dėl mažos kviečių hektolitro masės. Tai įrodo ir šie kviečių derliaus kokybės tyrimai (pav. 10). Net 15,9 % ėminių neatitinka I-II klasės kviečių reikalavimus dėl hektolitro masės: 2,9 % ėminių atitinka III klasės, o 13,0 % – tik IV klasės reikalavimus.

Pav. 10

4.2. Glitimo kiekis

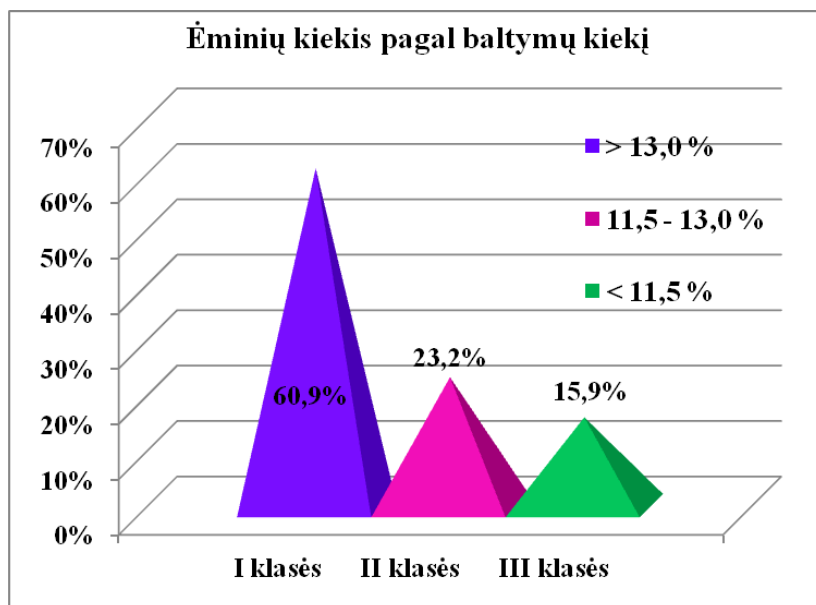
2012 m. kviečių glitimo kiekis buvo ne itin aukštas: dėl glitimo kiekio I klasei priskiriama tik 21,7 % ėminių, II klasei – 40,6 % ėminių, o III ir IV klasėms – net 37,6 % ėminių (pav. 11).

Pav. 11

4.3. Baltymų kiekis

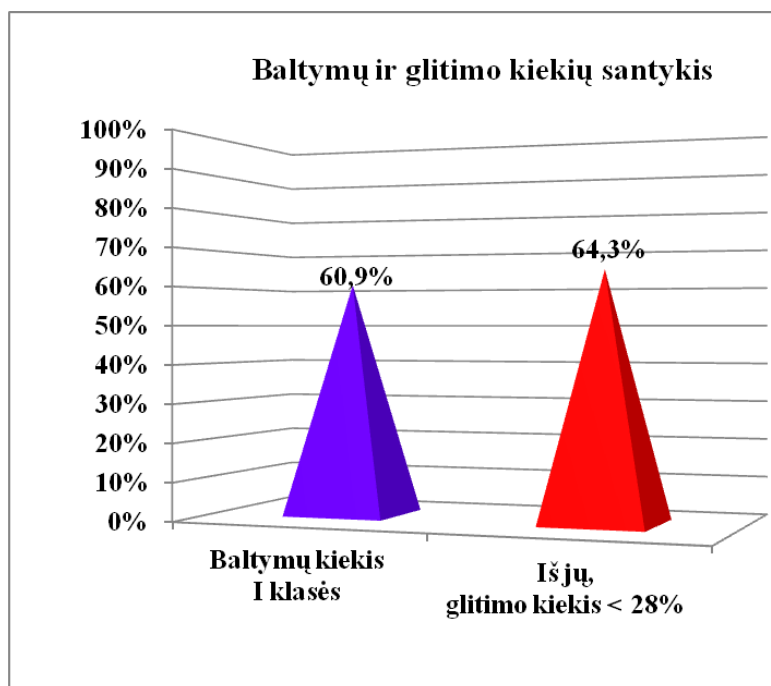
2012 m. pastebėtas aukštas baltymų kiekis tiek žieminiuose, tiek vasariniuose kviečiuose: net 60,9 % ėminių su didesniu kaip 13,0 % baltymų kiekiu, atitinkančiu I klasės kviečių reikalavimus (pav. 12).

Pav. 12

4.4. Baltymų ir glitimo kiekių santykis

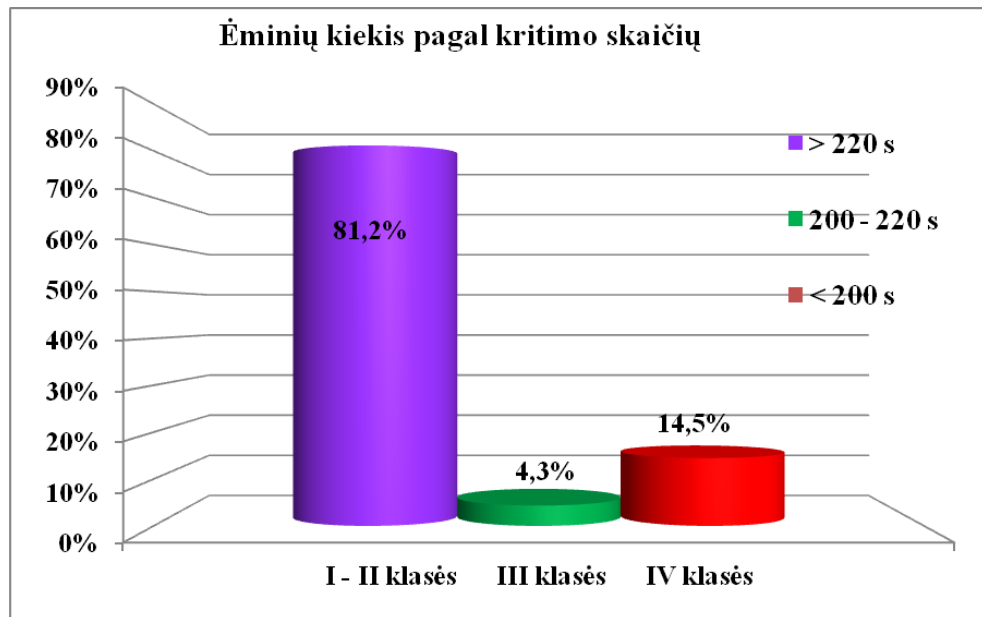
4.3 punkte pateikta, kad net 60,9 % ėminių atitinka I klasę, tačiau iš jų net 64,3 % ėminių neatitinka I klasės dėl mažo glitimo kiekio (pav. 13).

Pav. 13

4.5. Kritimo skaičius

2012 m. taip pat pastebėtas aukštas kritimo skaičius kviečiuose: net 81,2 % ėminių su didesniu kaip 220 s kritimo skaičiumi, atitinkančiu I-II klasės kviečių reikalavimus, tačiau net 14,5 % ėminių su mažesniu kaip 200 s kritimo skaičiumi, atitinkančiu IV klasės reikalavimus (pav. 14).

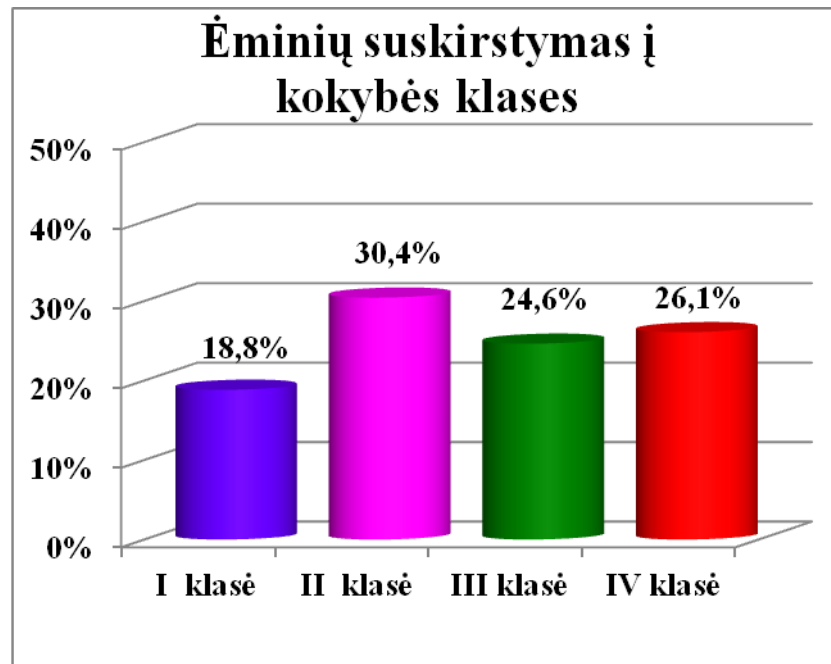

Pav. 14

V. KVIEČIŲ KLASĖS

2012 m. kviečių derliaus kokybės tyrimais įvertinus kviečių ėminių kokybės rodiklius nustatyta (pav. 15):

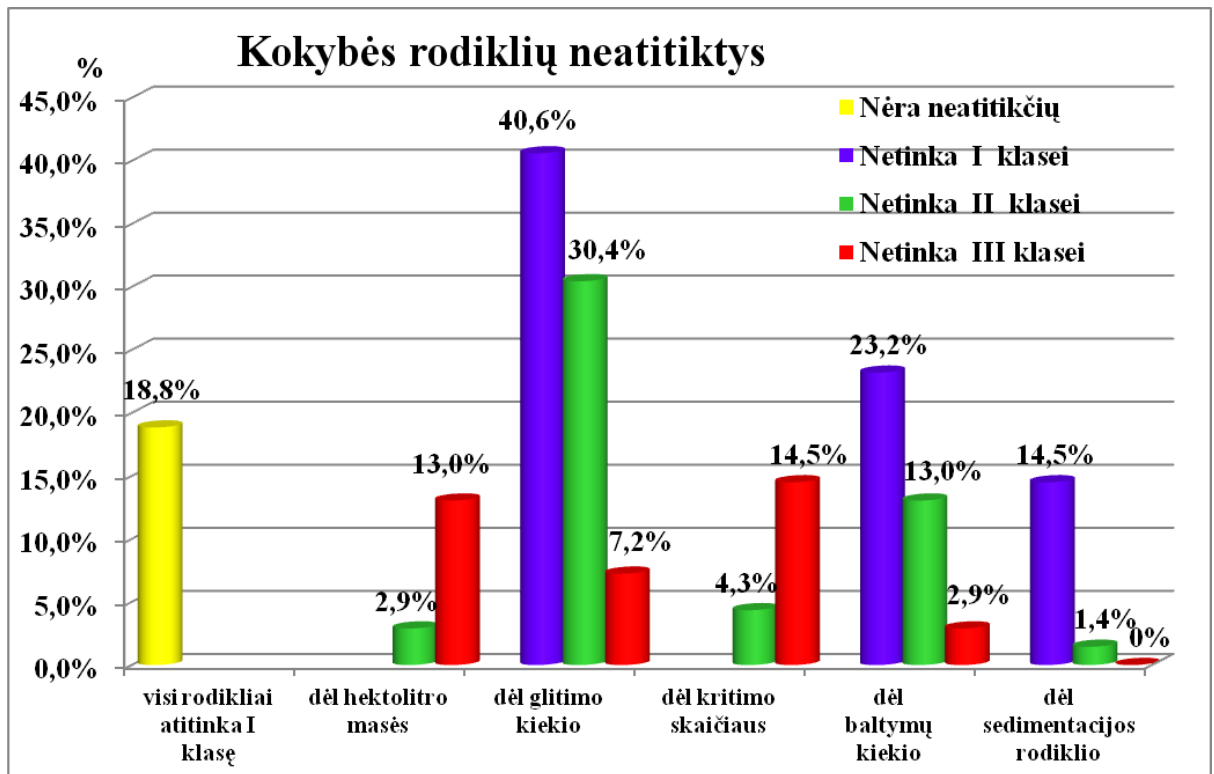
- 18,8 % ėminių atitinka I kokybės klasės reikalavimus;
- 30,4 % ėminių – II klasės;
- 24,6 % ėminių – III klasės;
- 26,1 % ėminių – IV klasės.

Pav. 15

VI. KOKYBĖS RODIKLIŲ NEATITIKTYS

2012 m. kviečių derliaus tyrime 18,8 % ėminių atitinka I kokybės klasės reikalavimus, o likusieji ėminiai dėl vienos ar kelių kokybės rodiklių neatitikčių priskirti žemesnei kokybės klasei. Didžiausia neatitiktis pastebėta dėl mažo glitimo kiekio (40,6 % ėminių priskirti II klasei, o 30,4 % – III klasei) ir dėl mažo baltymų kiekio (23,2 % ėminių priskirti II klasei) (pav. 16).

Pav. 16

VII. VIDUTINIAI KOKYBĖS RODIKLIAI

Šiame tyrime buvo tiriami 76,8 % žieminių ir 23,2 % vasarinių kviečių ėminių. Ūkių atstovai nurodė, kad net 26,1 % ėminių paimta iš sertifikuotos sėklos užaugintų kviečių. Žieminių ir vasarinių kviečių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai pateikti 1-5 lentelėse.

1 lentelė. Žieminių kviečių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai

Parametras	Matavimo vnt.	Vertė	
		Vidutinė	sertifikuotos sėklos
Hektolitro masė	kg/hl	76,5	76,5
Kritimo skaičius	s	265,7	273,8
Baltymų kiekis	% s. m.	13,0	13,4
Glitimo kiekis	%	24,5	26,0
Sedimentacijos rodiklis	ml	47,8	51,5
Drėgmės kiekis	%	15,8	16,3
<i>Prognozuotas derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>5,9</i>	<i>7,0</i>
<i>Faktinis derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>6,5</i>	<i>7,1</i>

* - Prognozuotas ir faktinis derlingumai apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.

2 lentelė. Vasarinių kviečių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai

Parametras	Matavimo vnt.	Vertė	
		Vidutinė	sertifikuotos sėklos
Hektolitro masė	kg/hl	75,1	76,0
Kritimo skaičius	s	305,8	269,7
Baltymų kiekis	% s. m.	13,3	14,5
Glitimo kiekis	%	24,3	28,6
Sedimentacijos rodiklis	ml	45,7	58,3
Drėgmės kiekis	%	17,0	15,4
<i>Prognozuotas derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>3,9</i>	<i>4,0</i>
<i>Faktinis derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>4,5</i>	<i>4,8</i>

* - Prognozuotas ir faktinis derlingumai apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.

3 lentelė. Populiariausių kviečių veislių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai

Parametras	Mata- vimo vnt.	Žieminių kviečių						Vasarinių kviečių
		„Skagen“	„Zentos“	„Alma“	„Aron“	„Julius“	„Olivin“	„Triso“
Hektolitro masė	kg/hl	77,3	75,6	82,3	75,9	77,4	76,5	73,6
Kritimo skaičius	s	303,8	275,4	222,8	306,8	285,5	227,3	285,8
Baltymų kiekis	% s. m.	13,4	11,6	15,0	12,8	12,4	13,6	13,5
Glitimo kiekis	%	25,8	20,7	30,6	22,4	25,5	25,4	25,2
Sedimentacijos rodiklis	ml	53,3	38,4	66,1	47,0	45,5	50,3	48,3
Drėgmės kiekis	%	16,2	17,0	13,0	16,1	15,3	16,0	16,7
<i>Prognozuotas derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>6,6</i>	<i>4,6</i>	<i>6,5</i>	<i>6,0</i>	<i>6,3</i>	<i>5,8</i>	<i>3,6</i>
<i>Faktinis derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>7,1</i>	<i>5,5</i>	<i>7,0</i>	<i>6,6</i>	<i>6,8</i>	<i>5,6</i>	<i>4,1</i>

* - Prognozuotas ir faktinis derlingumai apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.

4 lentelė. Žieminių kviečių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai pagal apskritis

Parametras	Matavimo vnt.	Apskritis		
		Šiaulių	Alytaus	Kauno
Hektolitro masė	kg/hl	77,0	75,6	76,9
Kritimo skaičius	s	308,1	222,6	238,3
Baltymų kiekis	% s. m.	12,7	13,2	13,5
Glitimo kiekis	%	23,4	25,1	26,1
Sedimentacijos rodiklis	ml	46,5	48,0	51,5
Drėgmės kiekis	%	16,1	15,4	15,6
<i>Prognozuotas derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>5,8</i>	<i>5,7</i>	<i>6,4</i>
<i>Faktinis derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>6,6</i>	<i>5,9</i>	<i>7,1</i>

* - Prognozuotas ir faktinis derlingumai apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.

5 lentelė. Vasarinių kviečių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai pagal apskritis

Parametras	Matavimo vnt.	Apskritis	
		Alytaus	Klaipėdos
Hektolitra masė	kg/hl	73,0	75,2
Kritimo skaičius	s	257,8	354,8
Baltymų kiekis	% s. m.	13,4	12,7
Glitimo kiekis	%	24,8	22,5
Sedimentacijos rodiklis	ml	46,8	40,8
Drėgmės kiekis	%	16,2	18,9
<i>Prognozuotas derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>3,6</i>	<i>3,6</i>
<i>Faktinis derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>3,9</i>	<i>4,3</i>

* - *Prognozuotas ir faktinis derlingumai apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.*